

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Р О З П О Р Я Д Ж Е Н Н Я від 17 серпня 2002 р. N 447-р Київ

Про затвердження Концепції державної політики у сфері управління якістю продукції (товарів, робіт, послуг)

Затвердити Концепцію державної політики у сфері управління якістю продукції (товарів, робіт, послуг), що додається.

Держстандарту у шестимісячний термін разом із Мінпромполітики, Міноборони, Мінагрополітики, МОН, Мінтрансом, МОЗ, Мінпраці, Держбудом, Держкомзв'язку, Мінфіном та Мінекономіки розробити і подати в установленому порядку проект рішення Кабінету Міністрів України про затвердження плану заходів з реалізації положень зазначеної Концепції.

Прем'єр-міністр України

А. Кінах

Інд. 28

ЗАТВЕРДЖЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 17 серпня 2002 р. N 447-р

КОНЦЕПЦІЯ
державної політики у сфері управління
якістю продукції (товарів, робіт, послуг)

Державна політика у сфері управління якістю продукції (товарів, робіт, послуг) спрямована на підтримку зусиль підприємств та організацій у задоволенні потреб споживачів шляхом поліпшення якості та конкурентоспроможності продукції, розвитку і впровадження методів управління якістю.

Стан розвитку сфери якості

Спад виробництва та зниження економічного потенціалу України на початку 90-х років негативно вплинули на якість і конкурентоспроможність вітчизняних товарів, робіт, послуг, впровадження сучасних методів управління якістю.

Ситуація ускладнювалася інтервенціями іноземних товарів, зниженням платоспроможності населення. Це пояснюється недоліками економічної політики, зокрема надмірною лібералізацією ринку, що відкрило необмежений доступ імпорту товарів, а також відсутністю важелів у сфері управління якістю. До того ж, акти законодавства, що регулюють відносини у цій сфері, не узгоджені між собою і не спрямовані на забезпечення випуску конкурентоспроможної продукції, а діюча система державного регулювання не стимулює виробників до поліпшення її якості. Не створено інфраструктури сприяння поліпшенню якості, підтримки інновацій, відсутнє інформаційне забезпечення, практично не проводиться навчання у сфері управління якістю та довкіллям.

Майже не проводяться наукові дослідження у сфері управління якістю та довкіллям. Більшість вітчизняних підприємств не застосовує сучасних методів поліпшення якості та підвищення рівня ділової досконалості, які базуються на загально визнаних принципах всеохоплюючого управління якістю (Total Quality Management). Не популяризується досвід підприємств, які досягли високого рівня ділової досконалості, не налагоджено взаємодію та обмін інформацією між ними.

В Україні, як і в інших державах СНД, діють добровільні державні стандарти на системи управління якістю, розроблені на основі міжнародних стандартів ISO серії 9000.

Тим часом у Європі та в світі застосовуються сучасні методи поліпшення якості, рівня ділової досконалості та управління довкіллям, зокрема за вимогами міжнародних стандартів ISO серії 9000 та 14000 сертифіковано близько 400 тис. систем управління якістю, і кожного року ця цифра збільшується на 50 тис., тоді як в Україні сертифіковано близько 600 систем. На багатьох вітчизняних підприємствах системи управління якістю не переглядалися впродовж останніх 10-15 років і не відповідають сучасним вимогам. Аналіз свідчить, що основною причиною їх низького рівня є відсутність системного підходу до управління та навчання у цій сфері. До навчальних програм у закладах, де готують спеціалістів з питань управління якістю, як правило, не включено вивчення сучасних методів та підходів до управління якістю. Наслідком цього є незадовільна обізнаність керівників і спеціалістів вітчизняних підприємств з європейським та світовим досвідом у сфері управління якістю та діловою досконалістю.

Для відродження економіки України необхідно поліпшити якість і конкурентоспроможність продукції, створити умови для повного розкриття потенціалу підприємств, досягнення ділової досконалості, надавати всіляку підтримку та сприяти розвитку сфери управління якістю.

Тобто забезпечення поліпшення якості повинне стати завданням загальнодержавної ваги, а основним шляхом його розв'язання - державна підтримка сучасних методів управління якістю та діловою досконалістю, розроблення і впровадження систем управління якістю та довкіллям відповідно до стандартів ISO серії 9000 та 14000, принципів всеохоплюючого управління якістю, визнаних у Європі та в світі.

Метою цієї Концепції є визначення стратегічних напрямів, пріоритетів, а також політичних, соціально-економічних і техніко-технологічних засад реалізації державної політики у сфері управління якістю.

Основними завданнями Концепції є:

- визначення стратегічних напрямів, методів і механізмів реалізації державної політики у сфері управління якістю;
- формування загальної культури якості;
- постійне вдосконалення управління якістю в усіх галузях економіки.

Ця Концепція повинна лягти в основу діяльності органів виконавчої влади, науково-дослідних установ і виробничих структур у сфері управління якістю та розвитку фундаментальних і прикладних досліджень.

Завдання та напрями державної політики у сфері управління якістю

Державна політика у сфері управління якістю повинна ґрунтуватися на оптимальному поєднанні інтересів держави і товаровиробників щодо випуску якісної та конкурентоспроможної продукції.

Завдання державної політики у сфері управління якістю полягають у створенні необхідних правових, економічних, організаційних умов для:

- виробництва якісної продукції, конкурентоспроможної на внутрішньому та зовнішньому ринку;
- задоволення попиту на безпечну та якісну продукцію;
- збереження та відновлення безпеки довкілля;
- збільшення доходів бюджету за рахунок інтенсифікації розвитку економіки;
- зростання зайнятості та підвищення життєвого рівня громадян;
- піднесення авторитету країни у світовому співтоваристві, забезпечення стабільного розвитку її економіки та посилення обороноздатності.

Державна політика у сфері управління якістю ґрунтується на таких принципах всеохоплюючого управління якістю:

- орієнтація на споживача;
- провідна роль керівництва підприємств та організацій у вирішенні питань якості;
- залучення працівників підприємств та організацій до процесів управління якістю;
- процесний підхід до управління ресурсами і діяльністю підприємств та організацій;
- системний підхід до управління діяльністю підприємств та організацій;
- постійне навчання працівників, впровадження інновацій та вдосконалення виробничих процесів;
- прийняття рішень з урахуванням конкретних фактів;
- розвиток партнерських стосунків з постачальниками.

Економічні заходи державного регулювання у сфері управління якістю спрямовуються на стимулювання діяльності товаровиробників щодо поліпшен-

ня якості продукції, підвищення їх відповідальності за виготовлення та реалізацію неякісної продукції.

Організаційні заходи державного регулювання у сфері управління якістю спрямовуються на:

- створення умов для впровадження систем управління якістю та довкіллям;
- залучення органів державного управління і громадських організацій до діяльності із забезпечення якості та конкурентоспроможності продукції;
- поширення досвіду підприємств та організацій, що досягли найвищих результатів у сфері управління якістю і довкіллям;
- пропагування заходів із забезпечення якості та підвищення інформованості населення щодо них.

Державна політика у сфері управління якістю передбачає:

- безумовне дотримання вимог щодо якості продукції, закупівля якої здійснюється за державні кошти. З цією метою замовлення на поставку такої продукції необхідно розміщувати на підприємствах, які впровадили системи управління якістю та довкіллям, і за умови їх сертифікації в національній системі;
- активізацію діяльності із сертифікації систем управління якістю та довкіллям, досягнення високого рівня професіоналізму учасників цієї діяльності та підвищення довіри до її результатів;
- сприяння визнанню у світі національної системи технічного регулювання;
- входження вітчизняних установ та організацій, що працюють у сфері управління якістю, до міжнародних та регіональних спілок, забезпечення акредитації за кордоном уповноважених органів із сертифікації та випробувальних лабораторій.

Удосконалення правових засад і нормативного забезпечення діяльності з поліпшення якості продукції

З метою удосконалення правових засад і нормативного забезпечення діяльності з поліпшення якості продукції передбачається, зокрема, здійснити:

- прийняття нових і перегляд діючих нормативно-правових актів і нормативних документів у сфері управління якістю продукції, систем управління якістю та довкіллям відповідно до міжнародних і європейських вимог;
- поліпшення функціонування національної системи стандартизації з метою забезпечення якості та безпеки продукції, досягнення максимально економічного ефекту за рахунок застосування в національних стандартах принципів уніфікації, взаємозамінності і сумісності, відображення передових досягнень науки і технологій у нормативній документації;
- активізація участі України в розробленні міжнародних стандартів, а також стандартів, що широко застосовуються на вітчизняному ринку;

- спрямування національної метрологічної системи на задоволення потреб підприємств у забезпеченні єдності вимірів.

Забезпечення підготовки та підвищення кваліфікації кадрів

Впровадження систем управління якістю потребує високого рівня професійних знань, підготовки та підвищення кваліфікації кадрів з питань управління якістю. Державна політика у цій сфері повинна базуватися на принципах безперервної та дистанційної освіти, що будуть реалізуватися шляхом:

- розроблення програм багаторівневого навчання та підвищення кваліфікації кадрів з питань управління якістю та довкіллям (на рівні міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, підприємств та організацій);
- запровадження у вищих навчальних закладах освітніх програм з питань управління якістю та довкіллям, диференційованих за спеціальностями;
- проведення у старших класах загальноосвітніх навчальних закладів факультативних занять із загальних питань стандартизації, оцінки відповідності, метрології, управління якістю;
- перегляду існуючих, розроблення нових навчальних і методичних посібників з питань стандартизації, оцінки відповідності, метрології, управління якістю, статистичних методів контролю якості із застосуванням новітніх комп'ютерних та інтерактивних методик і засобів;
- навчання керівників у сфері стандартизації, оцінки відповідності, метрології, управління якістю та довкіллям;
- видання спеціальних посібників, створення навчальних програм з питань управління якістю, зокрема дистанційних та на оптичних лазерних дисках;
- розроблення освітніх стандартів відповідно до вимог цієї Концепції;
- розроблення заходів щодо підвищення соціального статусу наукових та науково-технічних працівників, які забезпечують розвиток виробництва, підвищення якості продукції.

Впровадження нових прогресивних технологій та матеріалів, сприяння науково-технічному розвитку виробництва

Поліпшення якості та конкурентоспроможності продукції повинне базуватися на використанні досягнень науки, впровадженні ресурсозберігаючих, екологічно чистих прогресивних технологій та нових матеріалів. Науково-технічний рівень виробництва повинен відповідати вимогам міжнародних та європейських стандартів. З цією метою передбачається:

- пропагування досягнень вітчизняної та світової науки і техніки;
- залучення інвестицій шляхом прийняття цільових державних та галузевих програм створення нової техніки і високих технологій;
- залучення іноземного капіталу для забезпечення виробництва у пріоритетних напрямках, забезпечення конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та зовнішньому ринку.

Впровадження систем управління якістю та довкіллям

Дієвим інструментом розв'язання проблем поліпшення якості та забезпечення конкурентоспроможності продукції є впровадження систем управління якістю та довкіллям відповідно до стандартів серій ISO 9000 та 14000, інших систем управління та забезпечення якості, що довели свою ефективність.

Державна політика у сфері управління якістю повинна спрямовуватися на створення необхідних умов для впровадження в усіх галузях економіки систем управління якістю та довкіллям, а саме:

- розроблення науково-методичних засад надання консультаційної підтримки у впровадженні систем управління якістю та довкіллям, а також сучасних методів контролю якості стратегічно важливих видів продукції в усіх галузях економіки;
- розроблення заходів щодо заохочення та підтримки впровадження систем управління якістю та довкіллям;
- організація моніторингу впровадження, розвитку системи оцінки відповідності у сфері управління якістю та довкіллям, сертифікації цієї системи;
- створення мережі методичних і консультаційних центрів з управління якістю та довкіллям у всіх регіонах.

Державна підтримка впровадження систем управління якістю

З метою активізації роботи з впровадження систем управління якістю необхідно забезпечити державну підтримку підприємств та організацій шляхом компенсації (на конкурсній основі) частини їх витрат на розроблення і впровадження цих систем за рахунок цільового кредитування та інших джерел фінансування.

Органи виконавчої влади повинні керуватися при цьому таким критерієм, як здатність підприємства чи організації до забезпечення конкурентоспроможності своєї продукції.

Підприємства та організації можуть довести своє право на одержання державної підтримки шляхом обґрунтування власних програм поліпшення якості та забезпечення конкурентоспроможності продукції.

Захист від недоброякісної і фальсифікованої продукції

Державна політика у сфері захисту внутрішнього ринку від недоброякісної і фальсифікованої продукції спрямовується на:

- створення дієвої системи державного і громадського контролю за безпекою і відповідністю якості продукції параметрам, задекларованим у товарній документації та рекламі;
- розвиток системи підтвердження відповідності (як обов'язкової, так і добровільної). Сфера і способи обов'язкового підтвердження відповідності повинні наближатися до міжнародної практики і відповідати вимогам Європейського співтовариства та Світової організації торгівлі.

Необхідно створити єдину систему акредитації органів з підтвердження відповідності, що забезпечить об'єктивність і компетентність діяльності цих органів;

- забезпечення невідворотності притягнення до юридичної відповідальності тих виробників і постачальників, які реалізують небезпечну, фальсифіковану чи невідповідну заявленій якості продукцію, а також посилення державного контролю у цій сфері.

Пропагування поліпшення якості та конкурентоспроможності продукції

Для розв'язання проблеми якості та конкурентоспроможності продукції необхідно посилювати масовий рух за поліпшення якості, розширювати рекламу та пропаганду в цій сфері. З цією метою передбачається здійснення таких заходів:

- щорічне проведення:
 - Всеукраїнського конкурсу на здобуття нагород з якості та ділової досконалості;
 - конкурсу "100 кращих товарів України";
 - Європейського тижня якості;
- установа щорічних премій у сфері управління якістю та проведення регіональних і галузевих конкурсів;
- популяризація вітчизняного і світового досвіду управління якістю та довіллям за допомогою засобів масової інформації та мережі Інтернет.

Очікувані результати

У результаті реалізації державної політики у сфері управління якістю передбачається:

- досягнення конкурентоспроможності продукції на внутрішньому і зовнішньому ринку, забезпечення на цій основі сталого розвитку української економіки та її інтеграції у світову економіку;
- задоволення попиту населення на якісну і безпечну продукцію, сприяння збільшенню зайнятості населення, зростанню платоспроможного попиту, а отже - підвищенню рівня життя народу;
- досягнення високого рівня якості військової техніки та озброєнь для забезпечення обороноздатності країни, захисту її незалежності;
- підвищення ролі держави в міжнародних відносинах;
- розв'язання завдань збереження та оздоровлення довкілля.